

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПАСАЖИРСЬКОГО СПОЛУЧЕННЯ В УКРАЇНІ

U.M. Plekan, Ph.D., V.I. Klek, S.I. Zharovskyi

PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF PASSENGER TRANSPORTATION IN UKRAINE

Україна продовжує виконувати величезну транспортну функцію в умовах війни. За офіційними підрахунками, пасажирські перевезення відновлюються і в 2024–2025 рр. спостерігалось зростання пасажиропотоку в цілому по країні. Останнє свідчить про стійкість попиту на перевезення навіть за екстремальних умов [1].

Водночас значна частина мережі зазнала ушкоджень. Тисячі кілометрів доріг та сотні мостів були зруйновані або пошкоджені, що підвищує транзитні витрати, подовжує маршрути та ускладнює доступність для жителів віддалених територій. Відновлення вимагає значних ресурсів та часу.

Основними трендами, які визначатимуть розвиток пасажирського сполучення, на нашу думку, є:

1. Реконструкція з фокусом на євроінтеграцію
2. Цифровізація та модернізація сервісів
3. Електрифікація рухомого складу та енергоефективність
4. Гнучкі моделі мобільності і мульти-модальність
5. Безпека й адаптація до ризиків.

Міжнародне фінансування орієнтує відбудову на євро стандарти, що відкриває можливість модернізації інфраструктури та інтеграції з європейськими мережами, але потребує прозорих інвестиційних програм і моніторингу ефективності витрат.

Запровадження електронних квитків, TMS/ITS-рішень та диспетчеризації підвищує ефективність експлуатації, дозволяє краще балансувати попит і пропозицію і робить послуги зручнішими для пасажирів. Є випадки локальних проєктів цифровізації в містах і регіонах [1].

Міста інвестують у трамваї, тролейбуси й електробуси за підтримки EBRD та інших донорів; це підвищує екологічність і довгострокову стійкість парку, але потребує інвестицій у зарядну інфраструктуру та стійке енергозабезпечення. Зростає інтерес до інтеграції між автомобільним, міським громадським та залізничним транспортом, особливо важливо формувати багатомодальні хаби при відновленні інфраструктури.

Часті атаки на інфраструктуру змушують оператора й уряд інвестувати у захист критичних вузлів, систему резервування маршрутів і кризове планування. Це впливає на логістику, графіки руху й фінансові моделі.

Відповідно, існує декілька можливих сценаріїв розвитку на середньостроковий період. Базовий сценарій передбачає повільне, але стає відновлення мережі із значною часткою національної та міжнародної допомоги; поступова модернізація рухомого складу; збереження домінування автобусних та міських систем у внутрішніх сполученнях. Потребує помірних інвестиційних ризиків. Євро орієнтований сценарій в своїй основі ставить концентрацію ресурсів на інтеграцію з євростандартами: реконструкція вузлів, модернізація залізниці, розвиток мульти-модальних хабів, цифрові сервіси. Даний сценарій забезпечить довгострокову конкурентоспроможність, проте відзначається високою потребою у капіталі та реформуванні керування. Ескалація атак на інфраструктуру призводить до частих перебоїв, локалізації маршрутів і високих витрат на відновлення та охорону. Кризовий (безпековий) сценарій підсилює роль локальних рішень і знижує привабливість довгострокових інвестицій.

Нормативно-правове регулювання в Україні закладає фундамент для підвищення безпеки на приміських автобусних маршрутах. Однак для досягнення значних результатів потрібна модернізація законодавчої бази, цифровізація процесів контролю та впровадження нових стандартів безпеки на рівні всієї країни. Нормативно-правове регулювання є основою для впровадження стандартів безпеки на приміських автобусних маршрутах. В Україні діє низка законодавчих актів та програм, спрямованих на підвищення рівня безпеки пасажирських перевезень.

Підвищення рівня безпеки на приміських автобусних маршрутах є важливим напрямом державної політики України, який вимагає системного підходу та врахування сучасних викликів. Зростання кількості дорожньо-транспортних пригод, незадовільний технічний стан автобусів, порушення графіків руху та недостатній рівень інфраструктури підкреслюють актуальність змін у цій галузі.

У контексті інтеграції України до Європейського Союзу особливої ваги набуває гармонізація національного законодавства з європейськими стандартами, що передбачає вдосконалення правил пасажирських перевезень, підвищення технічних вимог до транспорту та забезпечення кваліфікації персоналу. Держава також запроваджує низку реформ і ініціатив, спрямованих на модернізацію системи перевезень, створення зручних умов для пасажирів та покращення безпеки руху.

У 2023 році Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України ініціювало реформу автобусних пасажирських перевезень, спрямовану на підвищення якості сервісу та безпеки пасажирів. Ключовим елементом реформи стало створення єдиного онлайн-порталу для пасажирів та перевізників — autobus.gov.ua, який надає офіційну інформацію про маршрути, зупинки та розклади руху.

До основних заходів, які впливають на покращення ситуації, належать автобусна реформа, зміна підходів до ліцензування перевізників, виконання євроінтеграційних зобов'язань та впровадження міжнародних стандартів безпеки.

Виконання стандартів безпеки на приміських автобусних маршрутах вимагають відповідного контролю та відповідальності. Основними органами в даному питанні є Державна служба України з безпеки на транспорті та патрульна поліція. Державна служба України з безпеки на транспорті (Укртрансбезпека) відповідає за ліцензування перевізників, контроль технічного стану автобусів, дотримання графіків руху та норм безпеки, а також проводить перевірки перевізників та накладає штрафи за порушення. Патрульна поліція здійснює контроль за дотриманням правил дорожнього руху, швидкісного режиму, технічного стану автобусів, а також застосовує санкції до водіїв-порушників.

Проблеми у нормативно-правовому регулюванні полягають у недостатньому контролі, застарілому автопарку та недотриманні режиму праці водіїв. Обмеженість інспекторів Укртрансбезпеки ускладнює регулярні перевірки, а корупційні ризики при ліцензуванні та перевірках роблять ситуацію ще складнішою. Вказані проблеми потребують вирішення на усіх рівнях.

Література

1. *Ukraine in Motion: Inclusive Paths Ahead* // *European Commission. Directorate-General for Mobility and Transport*. 2025. URL: https://transport.ec.europa.eu/news-events/news/ukraine-motion-inclusive-paths-ahead-2025-09-12_en. – Дата звернення: 19.11.2025.